

Grijs is wijs

Er is veel wijsheid nodig om een goede visie op het accountantsberoep - en de toekomst daarvan - te formuleren. Daarom geven drie eminenties - stuk voor stuk door de wol geverfde accountants met een stevige staat van dienst - hun belangrijkste ideeën hierover. Want wijsheid komt (ook) met de jaren. Geen doorwrochte papers, wel drie uiteenlopende kernboodschappen.

Nart Wielaard

Hans Verkruijsse: Controle van data in plaats van documenten

De wereld draait op data. En wat doet de accountant? Die controleert nog steeds documenten. Dat moet echt anders. En Nederland heeft een geweldige uitgangspositie om daarin het voortouw te nemen, meent **Hans Verkruijsse** (oud-partner EY, hoogleraar internal control en accounting information systems aan Tilburg University).

"Een piloot van een straaljager boven vijandelijk gebied heeft betrouwbare data nodig om te bepalen of een tank ook echt een vijandelijk doelwit is. En dat moet vaak ook in een fractie van een seconde want er is geen tijd voor twijfel. Dat gaat meestal goed en dus zijn we blijkbaar in staat dergelijke data met een zekere betrouwbaarheid in *real time* te geven.

Dat staat in schril contrast met de wereld van de accountant. Die geeft nog steeds in vrijwel alle gevallen zekerheid achteraf bij een document waarin data op een bepaalde manier is gebundeld. Dat model heeft zijn langste tijd gehad. We staan voor een nieuw paradigma, waarin we geen documenten controleren maar data. Je moet wel blind zijn om de signalen niet te zien. Zowel banken als de belastingdienst zetten bijvoorbeeld hoog in op ketenautomatisering. Daarin speelt de jaarrekening geen of een ondergeschikte rol en gaat het om continue informatievoorziening. Daar moet de accountant op inspelen.

'We staan voor een nieuw paradigma, waarin we geen documenten controleren maar data.'

De werkelijkheid is dat het vak dat al jaren niet of nauwelijks in die richting innoveert. Eigenlijk werken we nog steeds met de methodologie - gebaseerd op risicoanalyse - die we al in 1988 hebben bedacht en in 2007 in de standaarden hebben opgenomen. Het is dan ook tijd voor de volgende stap en juist het Nederlandse vak kan daarin het voortouw nemen. Want we hebben zowel een geweldig ontwikkeld accountantsvak waar in internationaal verband echt tegenop wordt gekeken, als hoogwaardige kennis van informatietechnologie met bijbehorende infrastructuur.

Hoe we dat ook echt van de grond krijgen? Kantoren hebben de taak om echte ruimte voor innovatie te bieden aan hun mensen. En in de beroepsgroep als geheel moet hands-on-it-kennis een prominente rol in de opleiding gaan krijgen."

Jules Muis: Inkomensplafond is basis voor sterkere maatschappelijke rol

Als zelfs de CIA kan worden gehackt met alle hoogwaardige beveiligingssystemen en slimste jongens en meisjes van de klas, wie is de accountant dan om uitspraken te doen over informatiebeveiliging bij klanten? De wereld is zo complex dat er misschien wel een nieuw axiomatisch voorbehoud moet komen over die complexiteit. zegt **Jules Muis** (oud-partner EY, oud-voorzitter NIVRA, oud vice president en controller Wereldbank, oud directeur-generaal en chief internal auditor Europese Commissie, lid Public Interest Oversight Board). Hij verbindt de effectiviteit van assurance

in één adem aan het verdienmodel van accountantskantoren.

"Het gemiddelde inkomen van een Amerikaanse partner bij een accountantsfirma ligt op dit moment op een miljoen dollar. De inkomens zijn met name in de aanloop naar de financiële crisis enorm gestegen. Ontkenning dat het verdienmodel een rol speelt is één van de belangrijkste drempels op weg naar vernieuwing en hervorming. Natuurlijk zijn hervormingen doorgevoerd, maar het is nuttig friemelen in de marge. Er is geen sprake van een echt fundamentele verandering, want er is onvoldoende aandacht voor de maatschappelijke geloofwaardigheid. Ik heb eerder de beeldspraak gebruikt: met een kat op het spek gebonden is het lastig muizen vangen.

'Natuurlijk zijn hervormingen doorgevoerd, maar het is nuttig friemelen in de marge.'

De last van dat verdienmodel is onlosmakelijk verbonden met de worsteling die accountants doormaken om ook op andere terreinen dan de jaarrekening assurance diensten te verlenen. Pas als accountants zich echt maatschappelijk laten zien in debatten over risico's, zullen ze de legitimatie krijgen om ook op andere terreinen te opereren. We zien op meerdere terreinen een enorme complexiteit ontstaan, variërend van grote *security issues* in een wereld waar alle systemen met elkaar verknoot zijn, tot een financieel systeem waar de balansen van centrale banken zijn geëxplodeerd als gevolg van het monetair beleid. En die banken hebben geen plan B.

In mijn ogen zou de accountant op zijn minst het debat over die onderwerpen moeten aangaan, onder andere of zo'n wereld nog wel te controleren is. Misschien is er wel een nieuw soort axiomatisch voorbehoud nodig, omdat bepaalde zaken simpelweg niet kunnen worden voorzien. Maar dat debat kun je pas voeren als er geen twijfel is over waar je hart ligt als accountant. En dus zullen we echt serieus moeten nadenken over (vormen van) een inkomensplafond, om de discussies over de toekomst van het vak realiteitsgehalte te geven."

Sybren Kalkman: Leiderschap

Laten we onszelf niet aanpraten dat het beroep de afgelopen decennia niks goeds heeft gedaan. We hebben juist geweldige dingen laten zien. Alleen op één vlak hebben we het laten liggen: leiderschap op momenten dat we dat nodig hadden. Aldus **Sybren Kalkman** (oud-partner KPMG, in 1971 samen met onder andere Jules Muis auteur van het rapport 'De accountant, morgen', thrillerauteur).

"Incidenten hebben meer impact op het vak gehad dan grote maatschappelijke ontwikkelingen. Natuurlijk is dat voor een deel medialogica. Media hebben immers meer aandacht voor fraudes en gebrek aan integriteit dan voor ingrijpende ontwikkelingen die zich langzaam voltrekken. De incidenten in het vak houden de gemoederen al jaren bezig en het is ook logisch dat wetgevers en toezichhouders de lat hoger hebben gelegd. Al vraag ik me wel af of dat het vak ten goede komt, want de nadruk op compliance leidt ook tot veel angsthazerij. Is er nog wel ruimte voor *professional judgment*?"

En, daaraan gekoppeld, is het voor een accountant nog wel mogelijk echt aandacht te hebben voor de managementagenda van de klant?

Afgezien daarvan denk ik dat het vak zich niet kleiner moet maken dan gepast is. Er is namelijk ook heel veel goed gegaan in de afgelopen decennia. De kantoren hebben bloeiende praktijken – ook in het advieswerk – opgebouwd. Het vak heeft zelf veel goeds gedaan aan eigen wet- en regelgeving. Kantoren hebben met succes een internationalisatie doorgevoerd. Zeggen dat het vak niet succesvol was in de afgelopen 25 jaar, is net zoiets als zeggen dat Madonna de afgelopen 25 jaar niet succesvol was.

'Er is ook heel veel goed gegaan in de afgelopen decennia.'

Er mist in mijn optiek maar één ding: goed leiderschap. Enerzijds leiders die zodra er een incident plaats heeft daar ook krachtig op acteren en geen dingen laten doorsudderen. Door dat niet te doen maak je jezelf ongelooflijk kwetsbaar en de gevolgen daarvan hebben we gezien. Anderzijds ook leiders die zich in de maatschappij durven laten zien. Die anticiperen in plaats van reageren. Die niet in de verdedigende reflex schieten, maar verantwoordelijkheid tonen en het gesprek niet schuwen. Daar hebben we veel te weinig van gezien. We hebben geen managers nodig die sturen op excel staatjes, maar mensen die een feilloos inlevingsvermogen hebben in klanten en stakeholders."

Meer nieuws, opinies en artikelen over het visietraject zijn te vinden op de themapagina [Beroep met toekomst op Accountant.nl](#).

Deel dit artikel

f in

Nart Wielaard is strategisch scherpdenker op het snijvlak van maatschappij, technologie en bedrijfsleven. Hij brengt complexe ontwikkelingen terug tot eenvoudige en begrijpelijke verhalen en doet dat in de rol van gespreksleider, adviseur en schrijver.

GERELATEERD

Pieter de Kok

DISCUSSIE | Column | 05 maart 2021

Zandzakken of zandbakken

[Zandbaksessies, waarin kantoren met innovatie aan de slag gaan, lijken Pieter de Kok een veel beter traject voor het beroep dan zandzakken voor de deur. →](#)

MAGAZINE | 20 september 2019

Waar raakt nieuwe technologie de audit?

[Om succesvol te blijven moet elke sector inspelen op nieuwe technologie. Dat is ook de strekking van een stevig rapport over de invloed van nieuwe technologie op... →](#)

NIEUWS | 21 januari 2019

Marco van der Vegte: 'Accountants gaan door met verbeteringen'

["Wij zullen niet een jaar lijdzaam gaan zitten afwachten wat de Commissie Toekomst Accountancysector \(CTA\) zal gaan brengen. Wij gaan met al onze energie door met... →](#)

TOEKOMST ACCOUNTANTSBEROEP | 21 januari 2019

Wij moeten veranderen; liever gisteren dan vandaag!

De accountant van de toekomst moet investeren in ontwerpvaardigheden, zodat hij of zij de technologie beter begrijpt. Hij moet een diepgaand inzicht krijgen in de... →

NIEUWS | 06 november 2018

Hans Verkruisje: Traditionele accountant moet met tijd mee anders is het einde verhaal

De paradigmaverschuiving van documentuitwisseling naar data-uitwisseling heeft grote gevolgen voor de bestuurlijke informatieverzorging en voor het beroep van accountant.... →
